

Orlík: Vydrží už jen 50 let...
18.12.2011 Nedělní Blesk str. 24 historie
František Prachař Povodí Vltavy

Přehrada Orlík stojí půl století Štít proti velké vod nikdy nezklamal Gigant váží přes 2,5 milionu tun

Hráz **přehrady Orlík** připomíná mohutný železobetonový špunt **na Vltavě**. Spolehlivě drží už padesát let, a protože se při jeho stavbě počítalo se stoletou životností, ještě nejméně jednou tolik má před sebou. Beton má totiž tu zajímavou vlastnost, že čím je starší, tím pevnější je. Zejména když má stálou vlhkost, a to naše neznámější **přehrada** nepochybně má. I proto se oněch uvažovaných sto let života s velkou pravděpodobností pořádně prodlouží. Jisté je, že většina dnešních třicátníků a starších se bourání **Orlíku** určitě nedočká.

Málokdo ví, že **přehradní hráz Orlíku** je fakticky dutá! Vedou v ní stovky metrů chodeb se schodišti i rychlovýtahem a odvodňovacími kanálky, ale především s měřicí technikou, která stav a chování **přehrady** nepřetržitě sleduje. **Přehrada** je totiž od svého vzniku svérázným způsobem »živá«, reaguje na změny kolem. Skládá se ze třiatřiceti samostatných bloků utěsněných přírodním kaučukem. Všechny změny v hrázi zachycují buď lidé, nebo technika a získané údaje hodně napovědí o tom, jak dlouho ještě bude **Orlík** plnit to, kvůli čemu byl postaven: Chránit kraj před povodněmi, dávat lidem proud a místa k rekreaci.

Před předky smekám

Pavel Melichar (59) je hrázným na **Orlíku** už šest let. **Přehradu** zná dokonale a podle toho, jak o ní mluví, je poznat, že ji má i rád. „Čím déle tu jsem, tím větší úctu mám k lidem, kteří **Orlík** postavili,“ li říká. „Nejsem si jist, že bychom dnes dokázali něco tak řemeslně dokonalého jako tehdy oni, jen s logaritmickým pravítkem, bez počítačových simulací.“

Hrázný má pod sebou celkem jedenáct lidí, kteří se ve směnách střídají při kontrole chodu **přehrady**, udržují její zařízení, ale také břehy a vodní cesty. „Přetahujeme lodě přes hráz v sezoně, od května do září od pátku do pondělka,“ říká, „bezplatně všem. Třeba i dvakrát denně vodákům, kteří jedou z kempu na pivo do hospody pod hrází.“ A protože na **Orlíku** je asi osm stovek plavidel všeho druhu – od pramiček přes kánoe až po hausbóty a luxusní jachty – lodní vlek se mnohdy nezastaví. Člověka napadne, jak je dobře, že se **po Vltavě** už **neplaví** vory...

Chvála popílku

Když **Orlík** stavěli, byli čeští stavaři první na světě, kteří do betonové směsi přidávali elektrárenský popílek. Brali ho z plzeňské Škody, protože pohlcoval hydratační teplo při stavbě, a to, kolik ho použili, mělo vliv na tuhnutí betonu. Dodnes není jasné, jakými metodami se tehdy postupovalo.

Spása Prahy

Orlík jako součást **vltavské přehradní kaskády** chrání před velkou vodou i Prahu. Od **Lipna** až po Kamýk si **přehrady** dokážou přepouštět útočící vodu tak, aby nadělala co nejmenší škody. V roce 2002 tak povodňová vlna dorazila do Prahy se sedmnáctihodinovým zpožděním a lidé se na ni mohli připravit. I když fám a drbů bylo kolem dost. „Já se nejvíc bojím diletantů, kteří o **Orlíku** šíří nesmysly,“ říká rezolutně hrázný Melichar.

Jedna z tehdejších fám naškodila hodně – pyrotechnici na hrázi odstřelili dvě lana podvěsné lávky, která překážela zvednutí hradidla, aby povodňová voda mohla odtékat. „Povedlo se, ale hned se začalo říkat i psát, že pyrotechnici museli odstřelit vrchol hráze **Orlíku** a že hrozí katastrofa,“ krčí rameny hrázný Melichar.

O tom, že jeho **přehrada** bude stát určitě víc než plánovaných sto let, nepochybuje. „Padesát let, co ji známe, je krátká doba. Není důvod si myslet, že se **Orlík** dožije pouhých sta let,“ tvrdí s optimismem.

JAK PŘEHRADU STAVĚLI

Vůbec první projekt **splavnění Vltavy** z Českých Budějovic až do Mělníka a s tím spojené několikanásobné přehrazení řeky navrhla v roce 1884 rakouská společnost Lanna Vering. **Orlík** jako stěžejní část kaskády **vltavských přehrad** – se začal ale stavět až v roce 1954. Zbouráno muselo být čtrnáct mlýnů, osm pil a zhruba sedm stovek obytných i hospodářských budov. **Přehrada** byla dokončena 22. prosince 1961. Čtvrtou a poslední Kaplanovu turbínu (všechny o výkonu 364 megawattů) vodní elektrárny spustili 10. dubna 1962. Když je **přehrada** »vrchovatá«, je v ní 716 milionů kubických metrů vody. Do délky se táhne 68 km, až k Týnu nad **Vltavou**, a v roce 2002 se dokázala vyrovnat s desetitisíciletou vodou.

Hráz **přehrady** je vysoká 91,5 metru, v koruně má délku 450 m. Spotřebovalo se na ni milion kubiků železobetonu a hráze váží neuvěřitelných 2 536 850 tun. **Přehrada** má i lodní zdvihadlo, lodě do výtlačku 3,5 tun, šířky 2,6 metru a délky až šesti metrů přepravuje plošinový vozík po kolejové dráze.

Foto popis| **Přehradní hráz Orlíku** je protkaná štolami a chodbami

Foto popis| Hrázný Pavel Melichar

Foto popis| **Přehrada Orlík na Vltavě** je podle mnoha lidí tou nejkrásnější a nejpovedenější v Čechách

Foto popis| Údolí **Vltavy přehrada** změnila od základů

Foto autor| Foto Nedělní Blesk – Jiří Hadač a ČTK